

Összefogás Kína ellen?

Balogh Attila

DOI: 10.14267/VILPOL2023.04.02

Mary E. Lovely „The Trouble With Trans-Pacific Trade”, Foreign Affairs, 2023 január

Mary E. Lovely a Foreign Affairs 2023. januári számában megjelent cikkében átfogó elemzést közöl az Indai és Csendes-óceáni Gazdasági Keretről (Indo-Pacific Economic Framework, IPEF) és annak a térség gazdasági helyzetére gyakorolt hatásairól. Az amerikai kormányzat által indítványozott kereskedelmi megállapodás célja, hogy betöltse azt az űrt, amelyet az Egyesült Államok 2017-es kilépése a Csendes-óceáni Partnerségből (Trans-Pacific Partnership, TPP) hagyott maga után. A szerző megvizsgálja az IPEF potenciális előnyeit és kihívásait, és elmélyül az USA indo-csendes-óceáni térségre vonatkozó kereskedelempolitikájának tágabb összefüggéseiben.

A TPP-t, amelynek ambiciózus célja a vámkorlátok csökkentése és a globális GDP jelentős részét képviselő 12 csendes-óceáni gazdaság együttműködésének előmozdítása volt, amit az Egyesült Államok kilépését követően elveszett lehetőségnek könyveltek el. Az IPEF ezt kívánja orvosolni azzal, hogy a régió 13 országát, valamint az Egyesült Államokat egy olyan kereskedelmi megállapodásban egyesíti, amely a hangsúlyt a közös koordinációra, a beruházásokra és a zöld energiára való átállásra helyezi. A TPP-vel ellentétben azonban az IPEF nem biztosít az aláírók számára kedvezményes hozzáférést az amerikai piachoz, eltérve a hagyományos kereskedelmi megállapodásoktól. Ez vélhetően a jelenlegi amerikai álláspontot tükrözi a felügyelet nélküli szabadkereskedelemmel szemben.

Az IPEF négy pillér – 1) az ellátási láncok, 2) a tiszta energia, 3) a szén-dioxid-mentesítés az infrastruktúrában, valamint 4) a tisztességes adózás és a korrupció elleni küzdelem – köré szerveződött, és ösztönözni kívánja a tagországok közötti együttműködést. Lovely úgy látja azonban, hogy a kereskedelmi szférát ösztönző pillérek fognak a megegyezésben dominálni leginkább. Ahogyan az is kiemelendő, hogy országok nem kötelesek az összes pillér mellett elköteleződni, hanem csak az általuk támogatottkonkrét pillérek mellett. Az IPEF keretrendszere olyan térségi gazdaság-ökoszisztémát vázol fel, amely munkavállalóbarát, rugalmas, zöld és szociálisan befogadó. Bár a megállapodás valószínűleg nem fog az amerikai kormányzat által elképzelt modellgazdaságokat létrehozni, a résztvevők számára kézzelfogható előnyökkel járhat.

Lovely hangsúlyozza, hogy az Egyesült Államok elkötelezettsége az IPEF-en keresztül fokozott amerikai befektetésekhez vezethet a térségben, és visszaszoríthatja ez eddig tapasztalt kínai dominanciát is. A megállapodás a technikai fejlesztések és a képzés révén a kevésbé fejlett tagállamokat is segítheti abban, hogy a szén-dioxid-kibocsátás csökkentése mellett gyorsabb növekedést érjenek el. A megállapodás továbbá platformként szolgálhat az éghajlatváltozással kapcsolatos aggodalmakat orvosló amerikai technológiák értékesítéséhez, illetve előkészíthet egy esetleges ellátási zavarnál (mint, amilyen mondjuk a COVID-19 volt) alkalmazható összehangolt stratégiát.

Lovely rámutat arra is, hogy az IPEF pillérei jelentős kihívásokkal járnak. Az aláíró országokkal szemben támasztott követelmények, különösen, amelyek a szabályozással és az ellátási lánc újragondolásával kapcsolatosak, akadályozhatják a megállapodás hatékonyságát. Ezek a követelmények különösen szigorúak, és túltesznek minden korábbi kereskedelmi megállapodáson. Ezek többek között például a követelmények teljesítésére irányuló ösztönzők vagy az egyértelmű végrehajtási mechanizmus hiánya. Ezek a kihívások különösen nehezen teljesíthetőek fejlődő országok számára, amelyek az IPEF által megkövetelt szabályozási változtatásokkal mellett a hazai gazdasági szereplők ellenállásával is szembesül(het)nek.

Az író megvizsgálja a Kínát érintő regionális dinamikát is, kiemelve azt a kényes egyensúlyi helyzetet, amelyben az IPEF-országoknak lavírozniuk kell. Miközben a megállapodás célja az ellátási láncok diverzifikálása és a Kínától való függőség csökkentése lenne, Kína továbbra is jelentős gazdasági partner maradt számos IPEF-tag számára. A cikk rámutat arra is, hogy az IPEF-országok továbbra is motiváltak az alternatív partnerek keresésében, Kína közelmúltbeli kereskedelmi akcióit követően, mert ezek bebizonyították, hogy az országok mennyire kitétek neki. Ennek a dependenciának mindenképpen csökkennie kell a jövőben Lovely álláspontja szerint. Viszont elismeri, hogy az IPEF-országok kényes helyzetben vannak: egyensúlyt kell találniuk a kínai befolyással szembeni védekezés, valamint a kínai piacokhoz és befektetésekhez való hozzáférés fenntartása között.

Lovely azzal a javaslattal zárja cikkét, hogy pragmatikusabb és rugalmasabb megközelítésre van szükség az IPEF sikerének biztosításához. Az indo-csendes-óceáni térségen belüli különböző politikai preferenciák és meglévő szövetségek felismerése elengedhetetlen a produktív kapcsolatok kiépítéséhez. Bár továbbra is fennállnak kihívások, az IPEF olyan lehetőségeket kínál, amelyek minden résztvevő számára előnyösek lehetnek, feltéve, hogy az Egyesült Államok olyan együttműködési megközelítést alkalmaz, amely felismeri az érintett országok egyedi körülményeit és prioritásait. Ebben a folyamatosan változó környezetben továbbra is megmarad a konstruktív kötelezettségvállalás lehetősége, az IPEF pedig platformot kínál a gazdasági együttműködés és a közös jólét számára.

Az indo-csendes-óceáni térség a gazdasági tevékenységek és a geopolitikai verseny létfontosságú központjává vált az utóbbi évtizedekben. Az IPEF arra irányuló kísérlete, hogy a térség országai közötti gazdasági együttműködés és koordináció keretét megteremtse, magában hordozza a gazdasági dinamika, a kereskedelmi kapcsolatok és a hatalmi egyensúlyok átformálásának lehetőségét. A cikkben az IPEF elemzése rávilágít arra, hogy ez az új kezdeményezés hogyan befolyásolhatja a globális gazdasági környezetet.

Vitán felül áll, hogy az IPEF tükrözi az Egyesült Államok stratégiai megközelítését a térséggel kapcsolatban. Mivel az Egyesült Államok igyekszik ellensúlyozni Kína növekvő befolyását, a cikk kiemeli, hogy az IPEF hogyan szolgálhat eszközként az Egyesült Államok számára, hogy fenntartsa és erősítse jelenlétét a régióban. Ez a kezdeményezés nem csupán gazdasági érdekekről szól, hanem a politikai és biztonsági szövetségek megerősítéséről is, ami hozzájárul a globális hatalmi dinamika alakításához.

Tudjuk, hogy a kereskedelmi megállapodások közvetlen hatással vannak a globális gazdasági stabilitásra. Az IPEF munkavállalókat támogató politikai megoldásai, a tiszta energia és a korrupció elleni küzdelem előmozdítására tett kísérletei hozzájárulhatnak a fenntartható gazdasági növekedéshez és fejlődéshez. Ahogy azonban Lovely is rámutat, az IPEF pillérei által támasztott kihívások és igények potenciálisan megzavarhatják a tagországok gazdaságainak stabilitását, ami feszültségekhez és akár potenciális konfliktusokhoz vezethetnek.

Kína központi szerepe a globális kereskedelemben és az ellátási láncokban bonyolítja a régió geopolitikáját. Lovely azt a kihívást is tárgyalja, hogy egyensúlyt kell teremteni a Kínától való függőség csökkentésére irányuló törekvés és a gazdasági kapcsolatok és a kínai piacokhoz való hozzáférés fenntartásának szükségessége között. Ez a kényes egyensúly kulcsfontosságú a régió stabilitása szempontjából, mivel a kínai gazdaságtól való hirtelen elszakadás messzemenő (súlyos) következményekkel járhat.

Az elemzés szerint a térség sokszínű csoportjainak koordinálása számos kihívással járhat. Az IPEF sikere attól is függ, hogy a tagországok összehangolják-e politikáikat és prioritásaikat, ami hatékony diplomáciai lépéseket és persze kompromisszumokat igényel. A cikk e dinamikára vonatkozó meglátásai hozzájárulnak a térségben az együttműködés és a konfliktus lehetőségeinek megértéséhez.

Mint az többször említésre került, az IPEF a tiszta energiára, a szén-dioxid-mentesítésre és a korrupció elleni küzdelemre összpontosít többek közt, ami leképezi a környezeti fenntarthatóság és a társadalmi befogadás iránti növekvő globális aggodalmat. A cikk rávilágít arra, hogy az ezeket az aggályokat kezelő kereskedelempolitikák hogyan befolyásolhatják a regionális és globális stabilitást azáltal, hogy hozzájárulnak a fenntartható fejlődéshez és csökkentik az egyenlőtlenségeket.

Összefoglalva, a cikk az IPEF geopolitikára és globális stabilitásra gyakorolt hatásának vizsgálata kiemeli a gazdasági érdekek, a hatalmi dinamika, a diplomáciai kapcsolatok és a környezetvédelmi megfontolások bonyolult rendszerét. Azáltal, hogy megvilágítja az új kereskedelmi keret által támasztott kihívásokat és lehetőségeket, hozzájárul annak mélyebb megértéséhez, hogy a regionális gazdasági kezdeményezések hogyan alakíthatják a nemzetközi rendet és hogyan befolyásolhatják a tágabb értelemben vett globális rendszer stabilitását.